

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางระยะที่ 4 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

Analysis of the Efficiency of Rubber Price Insurance Phase 4 in Kalasin Province

นายวิรัตน์ สุวรรณบุตร*, ธเนศ วัฒนกุล**,

Narongwat Butchan*, Thanet Wattanakul**

Received : October 1, 2025 / Revised : February 9, 2026 / Accepted : April 23, 2026

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางระยะที่ 4 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Method as Technique) เพื่อสรุปผลการวิจัยร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Focus Group) จำนวน 40 ราย ได้แก่ เกษตรกร คณะอนุกรรมการบริหาร และคณะทำงาน ผลการศึกษาด้านการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางที่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงรายได้เพิ่มขึ้น ในระดับน้อยมากถึงปานกลาง (ร้อยละ 2.13) สาเหตุหลักจากราคาประกันยางพาราอยู่ในระดับต่ำ 23 บาท/กก. เมื่อเทียบกับราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้นมาก ระยะเวลาการจ่ายเงินชดเชยตามโครงการฯ เพียง 2 เดือนเท่านั้น ทำให้จำนวนเงินชดเชยรวมประมาณ 204 บาท/ไร่ ซึ่งแม้จะช่วยเพิ่มรายได้แต่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายครัวเรือนและการบำรุงรักษาสวนยาง เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกน้อยจะได้รับเงินชดเชยน้อยด้วย และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย เกษตรกรจึงมีข้อคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันในด้านการผลักดันราคายางพาราให้สูงขึ้น ร่วมกับแนวทางการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงพอ ต่อภาระค่าใช้จ่าย และการทำอาชีพเกษตร ส่วนผลการศึกษาด้านการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการฯ พบว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยกลุ่มเกษตรกร คณะอนุกรรมการบริหาร และคณะทำงานระดับพื้นที่ ต่างเห็นพ้องว่าการดำเนินโครงการฯ มีขั้นตอนที่ชัดเจน และดำเนินไปอย่างเป็นระบบ เจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยร่วมกับผู้นำชุมชน ได้ดำเนินการประชุมชี้แจงรายละเอียด และขั้นตอนอย่างทั่วถึงก่อนเริ่มโครงการ รวมทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโดยละเอียด เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูล และป้องกันการจ่ายเงินชดเชยผิดพลาด การจ่ายเงินชดเชยเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็วภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งส่งผลให้โครงการสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้ ภาครัฐควรเร่งผลักดันราคายางพาราให้สูงขึ้น ส่งเสริมการใช้ยางภาครัฐ ลดต้นทุนการผลิต ปรับปรุงสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้เพิ่มจากการทำอาชีพเกษตรกรรมอื่น ๆ และเพิ่มช่องทางการส่งออกให้มากขึ้น

คำสำคัญ: เกษตรกรชาวสวนยาง ประกันรายได้ ประสิทธิภาพ การวิจัยแบบผสมผสาน จังหวัดกาฬสินธุ์

*นักศึกษาศาขาววิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการและกลยุทธ์ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

*Email: wirat.s@kku.ac.th

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการและกลยุทธ์ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

**Email: thanet@kku.ac.th

Abstract

This study aimed to analyze the effectiveness of the Rubber Farmers' Income Guarantee Scheme, Phase 4, in Kalasin Province. A mixed-methods approach was employed, integrating both quantitative and qualitative techniques. Data were collected through interviews and focus group discussions with key informants 40 persons, including rubber farmers, subcommittee members, and local working groups. The findings indicated that participating farmers experienced only a slight increase in income, averaging 2.13%, which was considered very low to moderate. The main reasons were the low guaranteed price of 23 baht per kilogram, the rising costs of production inputs, and the limited compensation period of only two months, amounting to approximately 204 baht per rai. While the compensation helped increase income, it was insufficient to cover household expenditures or plantation maintenance. Farmers with smaller plantations received less support and often relied on supplementary occupations. In terms of project management, the study revealed that the scheme was implemented with a high to very high level of effectiveness. The process was systematic and well-structured, with thorough communication, accurate verification of farmer data, and timely compensation disbursement. These measures enabled the project to achieve its objectives effectively. The study recommends that policy efforts focus on raising rubber prices through promoting domestic rubber utilization, especially in government projects, reducing production costs, supporting farmers with alternative agricultural activities, and expanding export channels to enhance market opportunities.

Keywords: Rubber farmers, Income guarantee scheme, Effectiveness, Mixed methods, Kalasin Province

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน : การเกษตรสร้างมูลค่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญ ด้านการผลิต และการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตรเพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น (กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร, 2568)

ในปี 2567 ภาคการเกษตรของไทย มีมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร 300,529.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (10,548,759 ล้านบาท) ทั้งนี้ ยางพารา มีมูลค่า 4,992.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ร้อยละ 17.32) จัดอยู่ในลำดับที่ 3 รองจาก ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง และข้าว ซึ่งมีมูลค่า 6,510.6 และ 6,443.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2568)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ยางพารา มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นอย่างมาก ช่วยให้เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้อย่างยั่งยืน ปัจจุบันสถานการณ์การผลิตยางพารา ปี 2568 พบว่าเนื้อที่กรีดยางลดลง เนื่องจากแหล่งผลิตสำคัญภาคใต้ เกษตรกรโค่นต้นยางอายุมากที่ให้ผลผลิตได้น้อย แล้วปรับเปลี่ยนไปปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นชนิดอื่นแทน เช่น ทุเรียน และ ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น สำหรับผลผลิตต่อเนื้อที่กรีดยางเพิ่มขึ้น จากปริมาณน้ำฝนที่เพียงพอ สภาพอากาศเอื้ออำนวย เกษตรกร มีจำนวนวันกรีดยางเพิ่มขึ้น และราคาที่เกษตรกรขายได้ในปีที่แล้วอยู่ในเกณฑ์ที่ดี จึงจูงใจให้เกษตรกรดูแลบำรุงรักษาดี แต่ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นไม่มากเนื่องจากแหล่งผลิตในภาคใต้ยังคงมีการระบาดของโรคใบร่วง หลายพื้นที่ทั้งนี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเนื้อที่กรีดยางปี 2568 คาดว่าเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายพื้นที่ปลูกใหม่เมื่อปี 2562 เริ่มให้ผลผลิตได้ในปีนี้ สำหรับผลผลิตต่อเนื้อที่กรีดยางเพิ่มขึ้นจากปริมาณน้ำฝนเพียงพอ สภาพอากาศเอื้ออำนวย เกษตรกรมีจำนวนวันกรีดยางเพิ่มขึ้น และราคาที่เกษตรกรขายได้ในปีที่แล้วอยู่ในเกณฑ์ที่ดี จึงจูงใจให้เกษตรกรดูแลบำรุงรักษาดี จึงส่งผลให้ภาพรวมผลผลิตเพิ่มขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2568)

ทั้งนี้ในห่วงปี 2562 ประเทศไทยประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) อย่างหนัก ส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัว กระทั่งต่อปริมาณการส่งออกยางพาราชะลอตัว ต่างประเทศนำเข้ายางพาราจากประเทศไทยลดลง ในปี 2563 ปริมาณการส่งออกยางธรรมชาติของไทย 2,768,982 ตัน ลดลงจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 15.04 ปริมาณการส่งออกยางพาราที่ลดลง ส่งผลกระทบต่อราคายางพาราภายในประเทศตกต่ำ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง เกษตรกรประสบภาวะขาดทุน เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ได้แก่ ค่าพันธุ์ยาง ค่าจ้าง กรีดยาง ค่าไถ และค่าปุ๋ย เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคายางพารา จะเห็นว่าในปี 2564 ปริมาณการส่งออกยาง เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.73 และลดลงในปี 2565 และ 2566 คิดเป็นร้อยละ 4.23 และ 16.25 ตามลำดับ (สถาบันพลาสติก, 2568)

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

ด้วยปัญหาดังกล่าวข้างต้น การยางแห่งประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีภารกิจหลักในการบริหารจัดการยางพาราทั้งระบบ โดยควบคุมเสถียรภาพด้านราคา การพัฒนากระบวนการผลิตและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์ พร้อมทั้งการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันสินค้ายางพาราให้มากขึ้น ตามยุทธศาสตร์หลักขององค์กรที่มุ่งเน้นการส่งเสริมรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเกษตรกร ได้จัดทำโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง เมื่อปี 2562-2565 (ระยะที่ 1-4) เพื่อบรรเทาสถานการณ์ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนยาง ในกรณีที่ราคายางตกต่ำ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคายางพารา โดยโครงการฯ ในระยะที่ผ่านมา (ระยะที่ 1-3) มีความแตกต่างกันจากโครงการฯ ระยะที่ 4 ในด้านการคำนวณการจ่ายเงินส่วนต่างของเงินประกันรายได้ และระยะเวลาในการนำมาคำนวณการจ่ายเงินส่วนต่างที่มากกว่าโครงการฯ ระยะที่ 4

โดยจังหวัดกาฬสินธุ์ มีเกษตรกรปลูกยางพาราจำนวนมาก มีพื้นที่ปลูก 198,829 ไร่ จัดอยู่ในลำดับที่ 12 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นอันดับ 1 ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และขอนแก่น) ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 55.85 มูลค่า GPP ภาคการเกษตร 15,709 ล้านบาท (ร้อยละ 23.89) โดยมีปริมาณการผลิตยางพารา 38,441 ตัน/ปี มูลค่ากว่า 2,600 ล้านบาท (ร้อยละ 16.55) ของ GPP ภาคการเกษตร เกษตรกรชาวสวนยาง จำนวน 17,949 ครัวเรือน ซึ่งเข้าร่วมโครงการฯ ระยะที่ 1-4 อย่างต่อเนื่อง เพื่อบรรเทาสถานการณ์ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนยาง โดยมีคณะกรรมการคณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน ทั้งนี้ยังไม่มีรายงานการวิจัย หรือการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโครงการฯ ดังกล่าวได้อย่างชัดเจนถึงผลดีและผลเสีย ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยจึงอยากศึกษาถึงประสิทธิภาพโครงการฯ ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแนวนโยบายในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง สามารถแก้ไขปัญหาและสถานการณ์ราคายางตกต่ำได้อย่างแท้จริง และสร้างความยั่งยืนต่ออาชีพเกษตรกร

2. วัตถุประสงค์งานวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางที่เข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางระยะที่ 4

2.2 เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางระยะที่ 4

3. ขอบเขตของงานวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา: การวิเคราะห์ประสิทธิภาพโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ระยะที่ 4

3.2 ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล: เกษตรกร คณะอนุกรรมการบริหารฯ และคณะทำงานระดับอำเภอ/ระดับตำบล จำนวน 218 คน

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา: พื้นที่ดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 18 อำเภอ

3.4 ขอบเขตด้านเวลา: การดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ระยะที่ 4 ปี พ.ศ. 2566-2568

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

4. วิธีการดำเนินวิจัย

4.1 ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) โดยใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative method as technique) เพื่อสรุปผลการวิจัยร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Focus Group) ได้แก่ เกษตรกร คณะอนุกรรมการบริหาร และคณะทำงาน โดยผู้วิจัยจะลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ร่วมกับการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลทางวิชาการ เว็บไซต์ บทความ และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอและเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพโครงการฯ โดยแบ่งการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นการเก็บข้อมูลด้านบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ ตำแหน่ง อาชีพ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ โดยได้จากการสัมภาษณ์คณะอนุกรรมการบริหาร คณะทำงาน และชาวสวนยาง ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามโครงการฯ

4.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ เช่น คู่มือปฏิบัติงานโครงการฯ มติคณะรัฐมนตรี กฎหมาย ระเบียบ บทความ และเอกสารทางวิชาการ

4.2 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.2.1 กลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) เกษตรกร ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ต้องเป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการเกษตร และเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางระยะที่ 4 จังหวัดกาฬสินธุ์ ในพื้นที่ 18 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 2) อำเภอนามน 3) อำเภอกมลาไสย 4) อำเภอร่องคำ 5) อำเภอภูผินารายณ์ 6) อำเภอเขาวง 7) อำเภอยางตลาด 8) อำเภอห้วยเม็ก 9) อำเภอสหัสขันธ์ 10) อำเภอดงคำมวง 11) อำเภอท่าคันโท 12) อำเภอหนองกุงศรี 13) อำเภอสมเด็จ 14) อำเภอห้วยผึ้ง 15) อำเภอสามชัย 16) อำเภอนาคู 17) อำเภอดอนจาน และ 18) อำเภอฆ้องชัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้โดยกำหนดสัดส่วนกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ 18 อำเภอ ของจังหวัดกาฬสินธุ์ คิดเป็นร้อยละ 1 ของเกษตรกรทั้งหมด แบ่งเป็นรายอำเภอ จำนวน 172 ราย

2) คณะอนุกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ปลัดจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เกษตรจังหวัด สหกรณ์จังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ประธานสภาเกษตรกรจังหวัด ผู้จัดการ ธกส. สาขาจังหวัด ผู้อำนวยการยางแห่งประเทศไทย จังหวัด จำนวน 5 ราย

3) คณะทำงานฯ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ/เกษตรตำบล กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้บริหารท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ กยท.จ.กาฬสินธุ์ จำนวน 41 ราย

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

4.2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informations: KIs)

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informations: KIs) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 40 ราย ดังนี้

- 1) เกษตรกร ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม/ประธานสหกรณ์/ผู้นำกลุ่มเกษตรกร/อาสาสมัครเกษตร) จำนวน 18 ราย
- 2) คณะอนุกรรมการบริหารฯ ประกอบด้วย เกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้จัดการ ธกส. สาขาจังหวัดกาฬสินธุ์ ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 4 ราย
- 3) คณะทำงาน ได้แก่ เกษตรอำเภอ/เกษตรตำบล จำนวน 18 ราย

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ซึ่งใช้ประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิด ทั้งนี้ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์จริง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาทำการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ในการตรวจสอบโดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

- คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดผลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดผลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สามารถวัดผลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

จากนั้นจึงนำผลคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็น

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ และทดสอบแบบสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว จึงนำไปใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยชี้แจงแบบสัมภาษณ์ให้แก่เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบพื้นที่อำเภอ ร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัย และลงพื้นที่ชี้แจงการดำเนินงานวิจัยด้วยตนเอง พร้อมทั้งจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกร คณะอนุกรรมการบริหาร และคณะทำงาน รวม 218 ราย เพื่อรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ และสรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ ในส่วนที่ 1 ด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Focus Groups) จำนวน 40 ราย แบ่งเป็น เกษตรกร 18 ราย คณะอนุกรรมการบริหาร 4 ราย และคณะทำงาน 18 ราย เพื่อรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ และสรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ในส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ ส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงตรวจสอบความเรียบร้อย และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ ตามกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ต่อไป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative method as technique) เพื่อสรุปผลการวิจัยร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย การกำหนดสัดส่วนเป้าหมายของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง เป็นต้น ซึ่งจะใช้สรุปผลการวิจัยด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ของกลุ่มเป้าหมาย

4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Focus Group) ซึ่งจะใช้สรุปผลการวิจัยด้านข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยเริ่มจากการถอดความคำพูด พฤติกรรม และท่าทีของผู้ให้ข้อมูล แล้วจึงจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่สัมพันธ์กับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกรายจะถูกนำมาบูรณาการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความถูกต้อง ชัดเจน และเชื่อถือได้ ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1) นำผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูล มาเปรียบเทียบลักษณะที่สอดคล้องและแตกต่างของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย เพื่อจัดลำดับความสำคัญและระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อมูลที่ได้

2) เปรียบเทียบผลการศึกษาวเคราะห์กับผลงานวิจัย บทความ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

3) วิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูล รวมถึงความสัมพันธ์ด้านต่างๆ แสดงความสำคัญของข้อมูลและรายงานความสอดคล้องและแตกต่าง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นในการบริหารจัดการโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางระยะที่ 4 ต่อไป

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางระยะที่ 4 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยาง และเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ โดยการใช้วิธีแบบผสมผสาน (Mix Method) โดยใช้เทคนิควิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative method as technique) เพื่อสรุปผลการวิจัยร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย รวม 218 ราย และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (Focus Group) จำนวน 40 ราย ประกอบด้วย เกษตรกร คณะอนุกรรมการบริหาร และคณะทำงาน สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลกลุ่มเกษตรกร

1) ข้อมูลทั่วไป สภาพเศรษฐกิจ และสังคม

1.1) ข้อมูลทั่วไป พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ช่วงอายุระหว่าง 51-59 ปี (ร้อยละ 52) และมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45 และสมาชิกครัวเรือน จำนวน 1-5 คน (ร้อยละ 92)

1.2) สภาพสังคมของเกษตรกร ผลการศึกษพบว่าเกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และโดยบางส่วนประกอบอาชีพเสริมร่วมด้วย ได้แก่ สมาชิก อบต. ผู้นำชุมชน และอาสาเกษตร ทั้งนี้เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยาง กับ กยท.จ.กาฬสินธุ์ ซึ่งตรงตามข้อกำหนดหลักเกณฑ์ตามคู่มือโครงการฯ

1.3) สภาพเศรษฐกิจ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกยางพาราและพื้นที่เปิดกรีดยางพาราเท่ากัน โดยไม่พบข้อมูลพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์คุณสมบัติตามคู่มือ ซึ่งระบุว่าต้องมีพื้นที่ปลูกยางพารา อายุไม่ต่ำกว่า 7 ปี เข้าร่วมโครงการไม่เกิน 25 ไร่/ราย นั่นคือจะได้รับเงินชดเชยเพียง 25 ไร่เท่านั้น โดยนิยมทำกันเองในครัวเรือน เนื่องจากมีทักษะที่ดีในการการดูแลรักษาสวนยาง สามารถกรีดยาง และผลิตรายก่อนด้วยได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เกษตรกร จำนวนไม่มากนักที่มีการประกอบอาชีพเป็นหลักอื่นด้วย ได้แก่ อาชีพรับราชการ ค้าขาย และรับจ้าง เป็นต้น

ผลการศึกษารายได้ครัวเรือนเกษตรกร พบว่ามาจากอาชีพการทำสวนยางเป็นหลัก โดยมีรายได้ประมาณ 9,600 บาท/ปี/ไร่ และเมื่อเข้าร่วมโครงการจะได้รับเงินชดเชยโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางระยะที่ 4 จำนวน 204 บาท/ไร่ รวมเป็น 9,804 บาท/ปี/ไร่ หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.13 ทั้งนี้การยางแห่งประเทศไทย ได้กำหนดอัตราค่าจ้างเงินชดเชย ไม่เกินรายละ 25 ไร่ ดังนั้นเกษตรกรจะได้รับเงินชดเชย รวม 5,100 บาท เมื่อรวมกับรายได้จากการทำสวนยาง รวมเป็น 245,100 บาท/ปี/25ไร่ ทั้งนี้หากเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกยางพาราจำนวนมาก ก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยรายได้จากอาชีพการทำสวนยางสูงกว่าอาชีพอื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนพื้นที่สวนยางของเกษตรกรนอกจากนี้เกษตรกรที่ทำสวนยาง และมีรายได้เพิ่มจากอาชีพอื่นด้วย พบว่าจะมีรายได้สูงสุด รวม 1,175,000 บาท/ปี

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

ผลการศึกษาด้านค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเกษตรกร พบว่าค่าใช้จ่ายในการอุปโภค/บริโภค ประมาณ 10,000-1,825,000 บาท/ปี แปรผันตามสมาชิกในครัวเรือน โดยมีค่าใช้จ่ายภาคการเกษตร ซึ่งใช้ในการจัดหาปัจจัยการผลิต วัสดุการเกษตรต่าง ๆ อยู่ที่ 3,500-400,000 บาท/ปี ขึ้นอยู่กับพื้นที่ปลูกยางพารา นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าผ่อนรถ ค่าผ่อนบ้าน เป็นต้น ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายครัวเรือนค่อนข้างสูง 16,500-2,855,000 บาท/ปี

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หารายได้สุทธิ พบว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว มีรายได้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับค่าใช้จ่าย ประกอบกับเกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมาก และอยู่ในวัยเด็ก/วัยชรา ไม่สามารถประกอบอาชีพเสริมอื่นได้

2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ

พบว่า เจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย ผู้นำบ้าน และผู้นำชุมชน ได้มีการประชุมชี้แจง รายละเอียด และขั้นตอนการดำเนินโครงการฯ พร้อมทั้งแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการให้ทราบอย่างชัดเจน เพื่อสอบถามข้อมูลการขึ้นทะเบียนกับ กยท. ให้เป็นปัจจุบัน ป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล และป้องกันการจ่ายเงิน ชดเชยผิดพลาด ซึ่งเป็นแผนการดำเนินงานที่รัดกุม และสามารถจ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกรได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ส่งผลให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสร็จสิ้นทันตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด

3) ผลการศึกษารายได้ของเกษตรกร

พบว่ารายได้เกษตรกรไม่สอดคล้องกับรายจ่าย โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีรายได้ทางเดียวจากการทำสวนยาง ในขณะที่กลุ่มที่มีอาชีพเสริม สามารถบริหารจัดการค่าใช้จ่ายได้ดีกว่า ทั้งนี้ กยท. ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินชดเชยระยะเวลา 2 เดือน โดยอ้างอิงราคาประกันรายได้ ณ ปีงบประมาณ 2566 ดังนี้ ยางแผ่นดิบ คุณภาพดี 60 บาท/กก. น้ำยางสด (DRC ร้อยละ 100) 57 บาท/กก. ยางก้อนถ้วย (DRC ร้อยละ 50) 23 บาท/กก. เมื่อเฉลี่ยตามพื้นที่เพาะปลูกจะได้รับเงินชดเชยประมาณ 204 บาทต่อไร่ ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ทั้งด้านต้นทุนการผลิต และรายจ่ายที่จำเป็น จึงส่งผลให้เกษตรกรแสดงความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงรายได้เกษตรกรอยู่ในระดับน้อยมากถึงปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 89.61

4) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่คล้ายคลึงกันในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้องการให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลักดันราคายางพาราให้สูงขึ้น (ร้อยละ 42.86)
2. ต้องการให้ปรับราคาประกันยางพาราให้สูงขึ้น เนื่องจากไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (ร้อยละ 38.96)
3. สนับสนุนและช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนการผลิต (ร้อยละ 7.79)
4. ปรับวิธีการจ่ายเงินชดเชยแบบรวบยอดครั้งเดียว เช่นเดียวกับโครงการให้เงินช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไร่ละ 1,000 บาท (ร้อยละ 3.90)
5. ขยายระยะเวลาการจ่ายเงินชดเชยรายได้ จาก 2 เดือน เป็น 6 เดือน เท่ากับโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางในระยะเวลาที่ผ่านมา (ร้อยละ 1.30)
6. ขยายระยะเวลาการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ร้อยละ 1.30)

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

7. ดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง อย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง (ร้อยละ 1.30)

8. ไม่มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ร้อยละ 2.60)

5.2 ผลการศึกษาคณะอนุกรรมการบริหารโครงการ

1) **ข้อมูลทั่วไป** ของคณะอนุกรรมการบริหารโครงการ จำนวน 5 ราย ประกอบด้วย เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เกษตรจังหวัด ปลัดจังหวัด สหกรณ์จังหวัด และผู้แทนเกษตรกรชาวสวนยาง มีอายุระหว่าง 41-59 ปี ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าส่วนราชการ คิดเป็นร้อยละ 80 และเป็นผู้แทนองค์กรเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 20 มีหน้าที่กำกับดูแลติดตามการดำเนินงาน และแก้ไขปัญหา ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นไปตามคู่มือ ประชาสัมพันธ์ชี้แจงการดำเนินงานโครงการฯ และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามความจำเป็น และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยาง ระยะที่ 4

ผลการศึกษาพบว่า โครงการฯ ระยะที่ 4 มีกระบวนการดำเนินงานคล้ายกับโครงการฯ ระยะที่ 1-3 ที่ผ่านมา โดยมีการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ คำสั่ง อำนาจ หน้าที่ กระบวนการดำเนินงานตามคู่มือ นอกจากนี้ กระบวนการตรวจสอบข้อมูลรายชื่อเกษตรกรมีความถูกต้องและชัดเจน ทำให้การจ่ายเงินชดเชยราคาอย่างพาราเป็นไปด้วยความถูกต้องและรัดกุม เนื่องจากมีรายชื่อและข้อมูลในระบบขึ้นทะเบียนของ กยท. และปรับปรุงข้อมูลการปลูกยางพาราเป็นประจำทุกปี แสดงถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานของ กยท. ในการประชาสัมพันธ์ และสร้างการรับรู้ได้อย่างทั่วถึง โดยร่วมบูรณาการประชาสัมพันธ์ กับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ช่องทางต่าง ๆ รวมทั้งการลงพื้นที่พบปะเกษตรกร และสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน

3) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่าคณะอนุกรรมการบริหารโครงการฯ ได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) จัดการประชุมชี้แจงโครงการฯ ร่วมกับทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ได้อย่างชัดเจนและทั่วถึงมากขึ้น
- 2) เสนอแต่งตั้ง ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. และอาสาสมัครเกษตรกร ที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกรในพื้นที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3) มีแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้บริการเกษตรกร สามารถตรวจสอบและยืนยันข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

5.3 ผลการศึกษาคณะทำงาน

1) **ข้อมูลทั่วไป** พบว่าคณะทำงาน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 80 อายุระหว่าง 41-59 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 61) ตำแหน่ง นักวิชาการการเกษตร (ร้อยละ 88)

2) **ผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยางระยะที่ 4** พบว่าประสิทธิภาพโครงการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโครงการตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ สามารถบรรเทาความเดือดร้อนและช่วยเหลือเกษตรกรได้จริง เกษตรกรรับรู้ข้อมูลจากภาครัฐได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน นอกจากนี้โครงการมีกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผน ตรวจสอบความถูกต้อง ข้อมูลเชื่อถือได้ รวมทั้งมีการประชุมชี้แจงก่อนการรับรองสิทธิเกษตรกรในพื้นที่ คณะทำงานสามารถบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านขั้นตอนการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ งบประมาณ เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านขั้นตอนการดำเนินงาน พบว่าบางขั้นตอนการดำเนินงานล่าช้า เนื่องจากชุดตรวจสอบข้อมูล (คปร.) ต้องรอผู้มีอำนาจในการลงนามเพื่อรับรองข้อมูล รวมถึงเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย มีจำกัด ไม่สามารถลงพื้นที่ตรวจสอบรายข้อมูลได้อย่างทั่วถึง จึงต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นั่นคือ คณะทำงาน ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ เพื่อเป็นตัวแทนในการประสานงาน และตรวจสอบข้อมูล (คปร.) ได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้การดำเนินการแล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ด้านการประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ได้มีการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่เกษตรกรและคณะทำงาน ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ เป็นต้น ก่อนเริ่มดำเนินการ ทั้งนี้ยังมีเกษตรกรบางรายที่เป็นผู้สูงอายุ ยังมีความเข้าใจสับสนในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอ และ กยท.

ด้านงบประมาณ เนื่องจากความจำเป็นในการการจัดเวทีประชุมสร้างการรับรู้ให้แก่เกษตรกร โดยบูรณาการ ความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ตำบล อำเภอ และควรมีการจัดประชุมชี้แจงเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงกรอบระยะเวลาของโครงการและมาตรการสำคัญของภาครัฐ จึงควรสนับสนุนงบประมาณให้มากขึ้น เพื่อให้ครอบคลุม ทุกอำเภอ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

- 1) บุคลากรของ กยท. มีจำนวนน้อย ไม่สามารถลงพื้นที่ชี้แจงการดำเนินโครงการและตรวจสอบสวนยางได้ทั่วถึง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดอาจทำให้เกษตรกรไม่ได้รับการชดเชยได้
- 2) ราคายางมีความผันผวนตามราคาตลาด ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง
- 3) โครงการต่าง ๆ ควรมาจากความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างตรงจุด
- 4) ควรมีการวิเคราะห์ชุมชนและความต้องการของเกษตรกรก่อนจัดทำโครงการ
- 5) ระยะเวลาในการขึ้นทะเบียนสั้นเกินไป ควรขยายระยะเวลาการดำเนินโครงการ
- 6) ควรอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในการขึ้นทะเบียน เนื่องจากพื้นที่ห่างไกลเกษตรกรไม่สะดวกในการเดินทาง
- 7) ประชาสัมพันธ์โครงการในพื้นที่โดยตรง ผ่านที่ประชุมระดับอำเภอที่ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

3) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่าคณะทำงาน ได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) จัดการอบรมเกษตรกรอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ความรู้ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตยางพารา การรวมกลุ่มเกษตรกร และมาตรการสำคัญของรัฐบาลเพื่อให้เกษตรกรได้รับทราบ และเห็นถึงความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐ
- 2) ปรับเปลี่ยนราคาประกันให้สูงขึ้น หรือควรปรับเปลี่ยนการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางในรูปแบบการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าประกันรายได้
- 3) จัดสรรงบประมาณที่ครอบคลุมในทุกด้าน รวมทั้งกลุ่มสหกรณ์ยางพาราที่เป็นจุดรับซื้อ เนื่องจากบางพื้นที่ยังขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการรับซื้อ

6. การอภิปรายผล

6.1 อภิปรายผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางที่เข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางระยะที่ 4

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการเปลี่ยนแปลงรายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย หรืออยู่ในระดับน้อยมาก ถึงปานกลาง สาเหตุหลักเนื่องจาก ราคาประกันยางพาราในโครงการฯ ระยะที่ 4 อยู่ในระดับต่ำ เพียง 23 บาท/กก. เทียบกับราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้นมาก เงินชดเชยตามโครงการจ่ายในระยะเวลาเพียง 2 เดือนเท่านั้น ทำให้จำนวนเงินชดเชยรวมประมาณ 204 บาท/ไร่ ซึ่งแม้จะช่วยเพิ่มรายได้ แต่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายครัวเรือนหรือการบำรุงรักษาสวนยาง เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกน้อยก็ได้รับเงินชดเชยน้อยตามพื้นที่ปลูก ส่วนใหญ่จึงต้องมีการประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ดังนั้นการกำหนดราคาประกันยางพาราอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้รายได้เพิ่มไม่มากนัก จึงควรมีแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต และผลักดันราคาขายให้สูงขึ้น จะช่วยให้รายได้เพิ่มขึ้น เพียงพอต่อภาระค่าใช้จ่าย และการทำอาชีพเกษตร โดย เนตรวดี เพชรประดับ (2561) รายงานว่า รายได้จากการทำสวนยางพาราไม่สัมพันธ์กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ แต่สอดคล้องกับศักยภาพของเกษตรกร ในด้านจำนวนพื้นที่ปลูกยางพาราที่ถือครอง และจำนวนชั่วโมงต่อวันในการทำสวนยางพารา ร้อยละ 10.30 ($R^2 = 0.103$) และสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการตลาด ด้านเงินทุน และด้านความมั่นคง ร้อยละ 4.80 ($R^2 = 0.048$) ดังนั้น รูปแบบการส่งเสริมปัจจัยการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเน้นการเกษตรผสมผสาน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ส่งผลให้การขายที่ดินทำกินลดลง มีทักษะความรู้การลดต้นทุนการผลิตยาง สามารถผลิตยางพาราที่ได้คุณภาพ และยกระดับตนเองให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรในอนาคต นอกจากนี้ยังควรวางแผนทางในการส่งเสริมความยั่งยืนของอาชีพชาวสวนยางด้วย จากการศึกษาของ ภัทรพงศ์ วงศ์สวุฒน์, วันชัย รัตนวงษ์ และวัชรวิ จันทรประกายกุล (2564) ชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรชาวสวนยางยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความยั่งยืน ในหลายมิติ โดยมีตัวชี้วัดที่ยังต่ำกว่าเกณฑ์ใน 8 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ: รายได้จากสวนยางและราคาผลผลิตยังไม่มั่นคง ด้านสังคม: ระดับการศึกษาและการเข้ารับการฝึกอบรม

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

ยังไม่ทั่วถึง ด้านสิ่งแวดล้อม: การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการลดมลภาวะยังไม่เป็นระบบ
ด้านการสนับสนุน: การเข้าถึงนโยบายรัฐและการรวมกลุ่มเกษตรกรยังมีข้อจำกัด ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการศึกษาดังกล่าวชี้ว่า ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพเสริม สร้างเสถียรภาพราคายางผ่านกลไกที่ยั่งยืน สนับสนุนการศึกษาและฝึกอบรมเกษตรกรในด้านการบริหารจัดการสวนยาง พร้อมทั้งสร้างความยั่งยืนแก่กลุ่มเกษตรกร และให้สามารถเข้าถึงสิทธิในนโยบายของรัฐได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ควรประยุกต์ใช้แนวคิด BCG Economy Model ควบคู่กับการส่งเสริมวิถีการดำรงชีวิตใหม่ของชาวสวนยาง เพื่อยกระดับศักยภาพในระยะยาวอย่างยั่งยืน

6.2 อภิปรายผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ระยะที่ 4

โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางระยะที่ 4 มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยกลุ่มเกษตรกร คณะอนุกรรมการบริหาร และคณะทำงานระดับพื้นที่ ต่างเห็นพ้องว่าการดำเนินโครงการมีขั้นตอนที่ชัดเจนและดำเนินไปอย่างเป็นระบบ เจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดกาฬสินธุ์ ร่วมกับผู้นำชุมชนได้ดำเนินการประชุมชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนอย่างทั่วถึงก่อนเริ่มโครงการ รวมทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโดยละเอียด เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูล และป้องกันการจ่ายเงินชดเชยผิดพลาด การจ่ายเงินชดเชยเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็วภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ส่งผลให้โครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการตรวจสอบพื้นที่ปลูกและจำนวนผลผลิต รวมถึงการวาดผังแปลงเพื่อยืนยันข้อมูล ถือว่าเป็นการบริหารจัดการที่รัดกุม มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วและครอบคลุมพื้นที่ได้ดีขึ้น

นอกจากนี้โครงการฯ ดังกล่าว ยังเป็นโครงการที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2562-2565 รวมทั้งโครงการมีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจนตามคู่มือ โดยมีคณะทำงาน และคณะอนุกรรมการบริหาร ในการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลเกษตรกร รวมทั้งผู้นำชุมชน และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ช่วยประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ และสามารถดำเนินการได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับ อุมารณณ์ แดงวิบูลย์ (2554) ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกชาวนาปี อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โครงการฯ มีการประชาสัมพันธ์ที่ดีและต่อเนื่องทำให้เกษตรกรเข้าใจในหลักเกณฑ์และขั้นตอนการของโครงการ รวมทั้งการให้บริการรับขึ้นทะเบียนถึงบ้านเรือนเกษตรกร ทำให้เกษตรกรได้รับความสะดวก นอกจากนี้ การประเมินผลโครงการฯ ผู้ปลูกชาวนาตามนโยบายรัฐบาล อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ยังสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ในด้านความคุ้นเคยกับโครงการ และเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการฯ ดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างแท้จริง กฤตพงศ์ คงอยู่ (2553)

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

อัครชัย วิฑูรย์ (2565) ศึกษาการดำเนินโครงการประกันรายได้ชาวสวนยางพาราในพื้นที่ตำบลแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่า การแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำได้รับการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจและสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น การวิเคราะห์ปัญหาชี้ให้เห็นถึงความไม่สมดุลของอุปสงค์และอุปทานในตลาดยางพารา โดยเสนอแนวทางในการจัดการแบ่งเป็น 2 ด้านหลัก ดังนี้ 1) ด้านอุปทาน ได้แก่ นโยบายด้านราคา เช่น การประกันราคายางพารา เป็นต้น และนโยบายที่ไม่ใช่ด้านราคา เช่น การสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย พันธุ์ยาง ฯลฯ) 2) ด้านอุปสงค์ ได้แก่ นโยบายด้านราคา เช่น ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในลักษณะรัฐต่อรัฐ เพื่อลดบทบาทพ่อค้าคนกลาง เป็นต้น และนโยบายที่ไม่ใช่ด้านราคา เช่น สนับสนุนการใช้อย่างภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง แนวทางเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับระบบราคายาง และลดผลกระทบที่เกษตรกรต้องเผชิญอย่างเป็นรูปธรรม จากข้อมูลดังกล่าวมาสะท้อนว่า เกษตรกรมีความคุ้นเคยกับโครงการประกันรายได้และนโยบายช่วยเหลือต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งมีบทบาทในการบรรเทาผลกระทบด้านรายได้จากภาวะราคายางตกต่ำในระยะสั้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว ภาครัฐควรเร่งส่งเสริมมาตรการลดต้นทุนการผลิต พัฒนาแนวทางการแปรรูปเพิ่มมูลค่า และขยายช่องทางการตลาด โดยเฉพาะการส่งออก เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) การยางแห่งประเทศไทย ควรมีกลไกในการผลักดันราคายางพาราให้สูงขึ้น นอกจากนี้ยังควรปรับราคาประกันยางพาราให้สูงขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการดูแลบำรุงรักษาสวนยาง
- 2) จัดทำโครงการส่งเสริมการใช้อย่างภาครัฐให้มากขึ้น เช่น ถนนยางพาราชอยดีซีเมนต์ เป็นต้น เพื่อลดผลกระทบจากการส่งออกยางพาราที่ลดลง
- 3) ควรส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อลดต้นทุนการผลิตยางพารา เช่น การผลิตปุ๋ยใช้เอง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปลูกพืชแซมสวนยาง เพื่อลดความเสี่ยงในการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และสร้างรายได้เพิ่ม เป็นต้น
- 4) ควรกำหนดแนวนโยบายเพื่อแก้ปัญหายางพาราในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เนื่องจากราคายางพาราอาจมีความผันผวนในอนาคต
- 5) ควรเพิ่มช่องทางการส่งออกยางพาราให้มากขึ้น
- 6) ควรขยายระยะเวลาการดำเนินงาน เนื่องจากการดำเนินโครงการฯ มีระยะเวลาสั้น ประกอบกับจำนวนบุคลากรในพื้นที่มีจำกัด ทำให้การลงพื้นที่ตรวจสอบและชี้แจงกิจกรรมแก่เกษตรกรบางส่วนล่าช้า จึงควรต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อร่วมตรวจสอบข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่ถูกต้อง พร้อมทั้งรับรองสิทธิในการเข้าร่วมโครงการ

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อให้คณะทำงานระดับอำเภอให้ความเห็นชอบและรับรองก่อน ที่จะนำเสนอต่อ คณะอนุกรรมการบริหารเพื่อพิจารณารับรองและอนุมัติเงินชุดต่อไป จึงควรเพิ่มคณะทำงานในระดับหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อร่วมดำเนินงานโครงการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) ควรลดกระบวนการการดำเนินงานในบางขั้นตอน เนื่องจากต้องมีการรับรองข้อมูลจากหลายฝ่ายทำให้เกิดความล่าช้า

8) สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการเพิ่มขึ้น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการจัดประชุมสร้างการรับรู้ หรือการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรสูงอายุอาจเกิดความสับสนในข้อมูลได้

9) ติดตามและประเมินผลดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงโครงการฯ ในระยะต่อไป ให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงประเด็น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบาย

1) การยางแห่งประเทศไทย ควรจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อลดต้นทุนการผลิต และผลักดันการส่งออก การแปรรูปยางพารา เพื่อเพิ่มมูลค่ายางพาราให้สูงขึ้น รวมทั้งวางแผนนโยบายในการส่งเสริม การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราภายในประเทศ เช่น การผลิตยางรถยนต์ ยางทางการแพทย์ หรือผลิตภัณฑ์แปรรูป เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาดต่างประเทศ

2) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรพัฒนาระบบสารสนเทศกลาง หรือ แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้บริการ เกษตรกร ในการตรวจสอบ สืบค้น และสามารถยืนยันข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว โดยมีระบบฐานข้อมูลกลางในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร สามารถประมวลผลข้อมูลที่มีถูกต้อง และข้อมูลเดียวกัน ช่วยป้องกันปัญหา รายชื่อตกหล่นและซ้ำซ้อน ลดการทุจริตในการดำเนินงาน รวมทั้งควรมีกลไกติดตามและประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงดำเนินงานให้อยู่ในระดับประสิทธิภาพสูงสุด

7.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรเพิ่มพื้นที่การศึกษา และประชากร โดยศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างจังหวัดอื่น หรือภาคอื่น เพื่อจะได้เห็นถึงปัญหาอุปสรรค แนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อจะได้ครอบคลุมปัญหามากยิ่งขึ้น และวางแผนแก้ไข ปัญหาได้อย่างตรงประเด็น

7.3.2 ควรเพิ่มการศึกษาถึงความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยางที่แท้จริง เพื่อให้สามารถจัดทำโครงการ ที่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกร และสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ทุกระดับ เพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหา ความเดือดร้อนได้อย่างชัดเจนและเกิดผลเป็นรูปธรรม ตลอดจนเพิ่มรายได้และสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร ชาวสวนยางต่อไป

ปีที่ 17 ฉบับที่ 33 มกราคม - มิถุนายน 2569

เอกสารอ้างอิง

- กฤตพงศ์ คงอยู่. (2553). การประเมินผลโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตามนโยบายรัฐบาล อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร. (2568). แผนปฏิบัติการ พ.ศ. 2568 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- เนตรวดี เพชรประดับ. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2), 3596-3617.
- ภัทรพงศ์ วงศ์สุวรรณ, วันชัย รัตนวงษ์, และวัชรวิ จันทระประกายกุล. (2564). ความยั่งยืนของเกษตรกรชาวสวนยางในประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 35(3), 174-193.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2568). ผลพยากรณ์ผลผลิตยางพารา ปี 2568. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สถาบันพลาสติก. (2568). รายงานสภาวะอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพาราของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2568). ข่าวสารสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- อุมาภรณ์ แดงวิบูลย์. (2554). ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี อำเภอลำปำ ปทุม จังหวัดมหาสารคาม. รายงานการศึกษาระดับปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ การจัดการและกลยุทธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อักรชัย วิฑูรย์. (2565). การนำโครงการแก้ไขปัญหาเกษตรกรสวนยางไปปฏิบัติกรณีศึกษา โครงการประกันรายได้เกษตรกรสวนยาง ตำบลแก้งหางเมว อำเภอแก้งหางเมว จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพฯ: โครงการสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.